



# คู่มือการใช้

รูปแบบการเรียนการสอนงานอาชีพ  
โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติร่วมกับเทคนิค  
Video Modeling



สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่อง  
ทางสติปัญญา  
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย  
โรงเรียนแพร่ปัญญานุกูล  
จังหวัดแพร่



สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ  
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน  
กระทรวงศึกษาธิการ

## คำนำ

คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนงานอาชีพ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติร่วมกับเทคนิค Video Modeling สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนแพร่ปัญญาอนุกุล จังหวัดแพร่ เป็นเอกสารที่ครูผู้สอนจัดทำขึ้นสำหรับการดำเนินการจัดการเรียนการสอนทักษะอาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานอาชีพของนักเรียน โดยมีรายละเอียดของรูปแบบการเรียนการสอนให้ผู้ที่น่ารูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้เข้าใจในองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการเรียนการสอน เข้าใจกระบวนการจัดการเรียนการสอนนี้ และใช้ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนอย่างราบรื่น และบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของรูปแบบการเรียนการสอน ผู้ที่ต้องการนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ควรศึกษาคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนให้เข้าใจก่อน คู่มือฉบับนี้ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

- 1) แนวคิดรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ
- 2) องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนงานอาชีพ

คณะทำงานขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และครูผู้สอนทักษะงานอาชีพทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำรูปแบบการเรียนการสอนงานอาชีพให้ตลอดจนทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนช่วยเหลือในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนงานอาชีพให้สำเร็จด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนงานอาชีพฉบับนี้จะเป็นประโยชน์กับสถานศึกษา ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน

โรงเรียนแพร่ปัญญาอนุกุล จังหวัดแพร่

## สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
แนวคิดรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ	1
ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา	3
แนวคิดวีดิทัศน์แสดงต้นแบบพฤติกรรม (Video Modeling)	4
รูปแบบการเรียนการสอนงานอาชีพ	6
หลักการ	7
จุดมุ่งหมาย	7
เนื้อหา	7
การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้	8
การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้	10
คุณภาพของผู้เรียน	11
กิจกรรมการเรียนการสอนงานอาชีพ	12
บทบาทผู้สอน	13
บทบาทผู้เรียน	14
บทบาทผู้ปกครอง	14
บทบาทภูมิปัญญาท้องถิ่น	14
การวัดและประเมินผล	14
วิธีการวัดและประเมินผลงานอาชีพ	16
สื่อการเรียนการสอน	17
กิจกรรมเพิ่มเติม	17
บรรณานุกรม	18
ภาคผนวก	19
คณะผู้จัดทำ	27

## แนวคิดรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ

1. รูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน  
(Instructional Model Based on Simpson's Processes for Psycho-Motor Skill Development)  
(ทีศนา แคมมณี, 2560: 244 - 245)

แนวคิดของรูปแบบซิมป์สัน (Simpson, 1972) กล่าวว่า ทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกาย ในการทำงานที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความแรงหรือความราบรื่นในการจัดการ

2. รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดฟ (Dave's Instructional Model for Psychomotor Domain) (ทีศนา แคมมณี, 2560: 245 - 246)

แนวคิดของรูปแบบเดฟ (Dave, 1967) ได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติไว้ 5 ขั้น ได้แก่ การเลียนแบบ การลงมือกระทำตามคำสั่ง การกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ การแสดงออก และการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ

3. รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของดี เซคโค (De Cecco's Instructional Model for Psychomotor Domain) (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559: 365)

ดี เซคโค (De Cecco, 1968) ได้เสนอขั้นตอนการสอน เพื่อให้เกิดทักษะไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) วิเคราะห์ทักษะที่จะสอน เป็นขั้นแรกของการสอนทักษะ โดยที่ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์งานที่ผู้เรียนจะปฏิบัติก่อนว่า งานนั้นประกอบไปด้วยทักษะย่อยอะไรบ้าง

2) ประเมินความสามารถเบื้องต้นของผู้เรียนว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถพื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนทักษะใหม่หรือไม่ ถ้ายังขาดความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนทักษะนั้นก็ต้องเสริมให้มีพื้นฐานความรู้เพียงพอเสียก่อน

3) จัดขั้นตอนการฝึกให้เป็นไปตามลำดับขั้นจากง่ายไปยาก จากทักษะพื้นฐานไปสู่ทักษะที่มีความสลับซับซ้อน จัดให้มีการฝึกทักษะย่อยเสียก่อนแล้วฝึกรวมทั้งหมด

4) สาธิตและอธิบายแนะนำ เป็นขั้นให้ผู้เรียนได้เห็นลำดับขั้นตอนการปฏิบัติจากตัวอย่างที่ผู้สอนสาธิตให้ดู หรือจากภาพยนตร์ จากวิดีโอ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเห็นรายละเอียดการปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ อย่างชัดเจน การให้แรงเสริม โดยให้ผู้เรียนได้รู้ผลของการฝึกปฏิบัติ (Feedback) ซึ่งมี 2 ทาง คือ การรู้ผลจากภายนอก (Extrinsic Feedback) คือ จากคำบอกกล่าวของครูว่าดีหรือบกพร่องอย่างไร ควรแก้ไขอย่างไร พอผู้เรียนเกิดความก้าวหน้าไปถึงขั้นที่จะเพิ่มพูนความชำนาญเขาจะรู้ได้โดยการสังเกตด้วยตนเอง เป็นการรู้ผลจากภายในตนเอง (Intrinsic Feedback)

4. รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของจอยซ์ และเวลล์ (นิตยา เต็งประเสริฐ, 2557: 33) จอยซ์ และเวลล์ (Joyce & Weil, 1972) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในกระบวนการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ

- 1) มีชิ้นงานต้นแบบ
- 2) อธิบายขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างละเอียดและชัดเจน
- 3) การสาธิต การปฏิบัติงานอย่างละเอียดและชัดเจน
- 4) การสาธิต การทำงานซ้ำอีกครั้งตั้งแต่ต้นจนจบ
- 5) การแสดงการปฏิบัติแต่ละขั้นตอนอย่างง่าย ๆ และทำให้ดูอย่างช้า ๆ
- 6) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทำเอง ตั้งแต่ต้นจนจบในสายตาคู และครูเป็นผู้

ที่เลี้ยง

7) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานเองตามลำพัง แล้วนำผลงานที่ทำได้มาตรวจสอบกับชิ้นงานต้นแบบ

5. รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของฟิตทส์ (Fitts's Instructional Model for Psychomotor Domain) (อภิชาติ อนุกุลเวช, 2551: 72)

ฟิตทส์ (Fitts, 1964) ได้ให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาทักษะการกระทำที่ชำนาญจะเกิดขึ้นภายใต้ขั้นตอนการพัฒนาทักษะไว้ 3 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นความรู้ความเข้าใจ (The Cognitive Phase) เป็นขั้นตอนที่บอกถึงทักษะและความรู้ทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้สอนควรให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ต้องทำอะไรบ้าง ต้องดูและหลีกเลี่ยงในเรื่องอะไรบ้าง กระบวนการที่ต้องทำงาน อะไรที่จำเป็นที่ต้องรู้ ต้องระมัดระวังอะไรบ้าง และระดับมาตรฐานที่ต้องการ ผู้เรียนควรจะให้ความสนใจเป็นพิเศษในด้านการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดต่าง ๆ ขั้นความรู้ความเข้าใจนี้ควรจะทำในช่วงเวลาสั้น ๆ

2) ขั้นปฏิบัติ (The Associative Phase) เป็นการกระทำเพื่อให้ได้พฤติกรรมในรูปแบบที่ถูกต้อง ทักษะจะเกิดขึ้นได้เมื่อลงมือปฏิบัติการ ข้อผิดพลาดหรือพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องควรได้รับการจำกัด ขั้นปฏิบัตินี้ผู้สอนควรจัดให้ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การสาธิตทักษะที่จะฝึกเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลียนแบบทักษะ ฝึกหัดทักษะนั้นด้วยสถานการณ์จริงและสถานการณ์จำลอง ให้ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับผลของทักษะ และให้คำแนะนำและช่วยเหลือยามจำเป็น ขั้นตอนนี้ควรจะเริ่มต้นต่อจากขั้นความรู้ความเข้าใจ และควรกระทำติดต่อกันเป็นระยะ

3) ขั้นชำนาญ (The Autonomous Phase) เป็นขั้นที่ปฏิบัติทักษะนั้นรวดเร็วและถูกต้อง ตลอดจนโอกาสจะทำผิดก็จะไม่เกิดขึ้น ทักษะที่เกิดขึ้นเป็นการเพิ่มพูนความชำนาญเป็นอัตโนมัติมากขึ้น ในขั้นนี้เรียกว่าขั้นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งต้องใช้การปฏิบัติมาก ๆ การฝึกทักษะในขั้นนี้ถือว่าได้บรรลุถึงขั้นสุดท้ายของระดับ Taxonomy ในทักษะพิสัย ซึ่งในขั้นนี้ผู้สอนควรจัดให้ผู้เรียนได้กระทำ

ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การฝึกทักษะจนถึงระดับเกินพอ เรียนรู้วิธีเอาชนะความเครียดและการสอดแทรกต่าง ๆ เพิ่มพูนความเร็ว และความถูกต้อง และบรรลุถึงประสบการณ์ในระดับมาตรฐานที่ต้องการ ในขั้นนี้ผู้เรียนแต่ละคนอาจจะแสดงผลสำเร็จที่แตกต่าง ซึ่งความแตกต่างกันนี้มักจะขึ้นอยู่กับความสามารถ ความสนใจ นิสัย อารมณ์ และความขยันหมั่นเพียรของผู้เรียน

#### 6. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติสำหรับครูวิชาอาชีพ

(ทศนา เขมมณี, 2560: 296 - 298)

แนวคิดของรูปแบบ นวลจิตต์ เขวกีรติพงษ์ (2535) ได้พัฒนารูปแบบนี้เพื่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพสายต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นทักษะปฏิบัติ โดยอาศัยแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติ 9 ประการ ซึ่งมีสาระโดยสรุปว่า การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะปฏิบัติที่ดีนั้น ผู้สอนควรเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์งานที่จะให้ผู้เรียนทำ โดยแบ่งงานออกเป็นส่วนย่อย ๆ และลำดับงานจากง่ายไปสู่ยาก แล้วให้ผู้เรียนได้ฝึกทำงานย่อย ๆ แต่ละส่วนให้ได้ แต่ก่อนที่จะลงมือทำงาน ควรให้ผู้เรียนมีความรู้ในงานถึงขั้นเข้าใจในงานนั้นเป็นอย่างดี รวมทั้งได้เรียนรู้ลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานด้วยแล้ว จึงให้ผู้เรียนฝึกทำงานด้วยตัวเองในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการทำงานจริง โดยจัดลำดับการเรียนรู้ตามลำดับตั้งแต่ง่ายไปยาก คือเริ่มจากการให้ปฏิบัติงาน ปรับตัวให้พร้อม ลองทำโดยการเลียนแบบ ลองผิดลองถูก(ถ้าไม่เกิดอันตราย) แล้วจึงให้ฝึกทำเอง และทำหลาย ๆ ครั้งจนกระทั่งชำนาญ สามารถทำได้เป็นอัตโนมัติ ขณะฝึกผู้เรียนควรได้รับข้อมูลย้อนกลับ เพื่อการปรับปรุงงานเป็นระยะ ๆ และผู้เรียนควรได้รับการประเมินทั้งทางด้านความถูกต้องของผลงาน ความชำนาญในงาน(ทักษะ) และลักษณะนิสัยในการทำงานด้วย

#### ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory)

เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ของของศาสตราจารย์แบนดูรา แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford) ประเทศสหรัฐอเมริกา

บันดูรา (Bandura, 1986) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยการสังเกตเป็นกระบวนการทางกรู้คิดหรือพุทธิปัญญา (Cognitive Processes) การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ (Observational Learning หรือ Modeling) บันดูรา (Bandura) มีความเห็นว่าทั้งสิ่งแวดล้อม และตัวผู้เรียนมีความสำคัญเท่า ๆ กัน คนเรามีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวเราอยู่เสมอการเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมของคนเราส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) สำหรับตัวแบบไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้น แต่อาจจะเป็นตัวสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบที่เห็นในโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์หรืออาจจะเป็นรูปภาพการ์ตูน หนังสือก็ได้ นอกจากนี้คำบอกเล่าด้วยคำพูดหรือข้อมูลที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรก็เป็นตัวแบบได้

## แนวคิดวีดิทัศน์แสดงต้นแบบพฤติกรรม (Video Modeling)

แมรี เอลเลน แมคโดนัลด์ (Mary McDonald, 2010) ได้กล่าวถึง การใช้วีดิทัศน์แสดงต้นแบบไว้ดังนี้

### 1. ความหมายของวีดิทัศน์แสดงต้นแบบพฤติกรรม (Video Modeling)

วีดิทัศน์แสดงต้นแบบพฤติกรรม (Video Modeling) คือ นวัตกรรมทางการสอนแบบใหม่ หมายถึง กระบวนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งใช้ในการสร้างทักษะในด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม โดยการบันทึกวิดีโอบุคคลหรือกลุ่มคนที่แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ อาทิ การเล่นเกม การเล่นการพูดคุย หรือการทำงานบางอย่างให้สำเร็จลุล่วง เป็นต้น นักเรียนจะได้ชมการแสดงของบุคคลเหล่านี้ผ่านทางจอทีวีหรือคอมพิวเตอร์ จากนั้นนักเรียนจะเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านั้นที่พวกเขาได้เห็น รูปแบบการสอนแบบวีดิทัศน์แสดงต้นแบบพฤติกรรมจะช่วยให้นักเรียนสามารถเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องมีผู้ใหญ่คอยกำกับดูแล

### 2. วัตถุประสงค์ของการใช้วีดิทัศน์แสดงต้นแบบพฤติกรรม

- 1) เพื่อนำเสนอสื่อการสอนที่ง่ายต่อความเข้าใจและสามารถดึงดูดให้เด็กเกิดความสนใจ และแสดงการโต้ตอบ หรือเลียนแบบพฤติกรรมจากต้นแบบได้
- 2) เพื่อให้เด็กได้พัฒนาการเรียนรู้จากพฤติกรรมของต้นแบบที่หลากหลาย และสามารถลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้
- 3) เพื่อสามารถนำเสนอการเปลี่ยนแปลงและควบคุมพฤติกรรมทางสังคมต่าง ๆ ที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้ผ่านต้นแบบได้
- 4) เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม และพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเหมาะสมในชีวิตประจำวันได้

### 3. การสร้างวีดิทัศน์แสดงต้นแบบพฤติกรรม (Video Modeling)

- 1) เลือกพฤติกรรมกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสอนโดยใช้วีดิทัศน์ เพื่อแสดงต้นแบบพฤติกรรม
- 2) เลือกอุปกรณ์ ระบุอุปกรณ์ที่สามารถนำไปใช้เพื่อ
  - 2.1) สร้างวีดิทัศน์
  - 2.2) ฉายวีดิทัศน์
- 3) เขียนบทวีดิทัศน์ของพฤติกรรมที่คุณต้องการนำเสนอในวีดิทัศน์
- 4) เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน
- 5) สร้างวีดิทัศน์โดยระบุมุมมองที่จะทำการถ่ายทำ ระบุนักแสดงที่จะแสดงพฤติกรรมต้นแบบ บันทึกการถ่ายทำ และทำการตัดต่อวีดิทัศน์

6) จัดเตรียมสภาพแวดล้อมในการชมวีดิทัศน์ ระบุวันเวลาที่จะนำวีดิทัศน์มาฉายให้เด็กชมในแต่ละวัน และจัดเตรียมโสตทัศนอุปกรณ์ในการฉายวีดิทัศน์

7) ฉายวีดิทัศน์ให้นักเรียนชม

8) ตรวจสอบกระบวนการ แก้ไขปัญหาเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

9) แก้ไขปัญหาแล้วทำการตรวจสอบผลของการแก้ไขปัญหา

10) การลดลง หากสามารถทำได้ ให้ค่อยๆ ลดการฉายวีดิทัศน์ และลดการบอกเป็นนัยหรือการกระตุ้นเตือนให้เด็กทำตามให้น้อยลง

#### 4. ประโยชน์ของการใช้วีดิทัศน์แสดงต้นแบบพฤติกรรม (Video Modeling)

1) ช่วยดึงดูดให้เด็กมีความสนใจและสามารถเลียนแบบตามพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้จากต้นแบบ ซึ่งปรากฏในวีดิทัศน์แสดงต้นแบบพฤติกรรม (Video Modeling)

2) ช่วยพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้และพฤติกรรมที่หลากหลายจากตัวแบบที่แสดงในวีดิทัศน์แสดงต้นแบบพฤติกรรม (Video Modeling)

3) ช่วยทำให้ผู้สอนสามารถเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือนำเสนอ พร้อมทั้งสามารถเปลี่ยนแปลงสื่อที่เป็นพฤติกรรมต้นแบบได้อย่างง่ายดายและหลากหลาย

4) สามารถทำให้เด็กเกิดการพัฒนากิจกรรมและพฤติกรรมทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) สามารถทำให้เด็กพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ได้รวดเร็วขึ้น โดยปราศจากพฤติกรรม การแทรกแซงและการหันเหความสนใจของเด็กจากสื่อการสอน



## รูปแบบการเรียนการสอนงานอาชีพ



แผนภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการเรียนการสอนงานอาชีพ

### รูปแบบการเรียนการสอนงานอาชีพ

รูปแบบการเรียนการสอนงานอาชีพมีองค์ประกอบ 5 ส่วน ดังนี้

#### 1. หลักการ

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้แนวคิดรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ ในรายวิชาทักษะอาชีพ

2. กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกทักษะปฏิบัติด้วยตนเอง และลงมือปฏิบัติจริง

#### 2. จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการเรียนงานอาชีพ

2. เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติในงานอาชีพ

#### 3. เนื้อหา

ทักษะอาชีพเพิ่มเติม ตามหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนแพร่ปัญญาอนุกุล จังหวัดแพร่ พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2560 กลุ่มทักษะอาชีพ

#### มาตรฐานการเรียนรู้

##### ทักษะอาชีพ

สาระที่ 1 การทำงานและนิสัยการทำงาน

มาตรฐาน ทอ 1.1 เข้าใจการทำงานและการใช้เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี

ในการทำงานอาชีพและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

##### ตัวชี้วัด

1. รู้จักงาน จำแนกประเภทของงาน ระบุขั้นตอนการทำงานและปฏิบัติตามขั้นตอนได้

2. รู้จักเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ใช้เครื่องมือในการทำงานได้

3. เก็บและบำรุงรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานอย่างเหมาะสม

และเป็นระบบ

สาระที่ 2 อาชีพและการประกอบอาชีพ

มาตรฐาน ทอ 2.1 การแสวงหาอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและความต้องการของท้องถิ่น

##### ตัวชี้วัด

1. เลือกอาชีพที่สนใจและศึกษาข้อมูลในการฝึกปฏิบัติ
2. เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมทักษะอาชีพและฝึกปฏิบัติอาชีพที่ตนเองสนใจ

**มาตรฐาน ทอ 2.2** มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ และคุณลักษณะที่ดี

ต่ออาชีพ

**ตัวชี้วัด**

1. ฝึกทักษะในการทำงานและแก้ปัญหาในการทำงาน
2. สร้างผลงานจากการทำงานตามความสนใจเห็นคุณค่าในชิ้นงานและเกิดความภูมิใจใน

ผลงานของตนเอง

3. พัฒนาคุณลักษณะในการปฏิบัติงานทั้งด้านบุคลิกภาพ การมีวินัย และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น

**การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้**

รายวิชา งานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

**สาระที่ 1** การทำงานและนิสัยการทำงาน

**มาตรฐาน ทอ 1.1** เข้าใจการทำงานและการใช้เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีในการทำงานอาชีพ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้
1. รู้จักงาน จำแนกประเภทของงาน ระบุขั้นตอนการทำงานและปฏิบัติตามขั้นตอนได้	1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานอาชีพ 2. การฝึกทักษะเฉพาะในงานอาชีพ
2. รู้จักเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ใช้เครื่องมือในการทำงานได้	1. การเลือก วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยี ในการปฏิบัติงานอาชีพ 2. การใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยี ในการปฏิบัติงานอาชีพ 3. ความปลอดภัยในการใช้เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการทำงาน
3. เก็บและบำรุงรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานอย่างเหมาะสมและเป็นระบบ	1. การบำรุงรักษาเครื่องมือในการทำงาน 2. การจัดเก็บเครื่องมือในการทำงานอย่างถูกวิธี

## สาระที่ 2 อาชีพและการประกอบอาชีพ

มาตรฐาน ทอ 2.1 การแสวงหาอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและความต้องการของท้องถิ่น

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้
1. เลือกอาชีพที่สนใจและศึกษาข้อมูลในการฝึกปฏิบัติ	1. ศึกษาข้อมูลความรู้ในการฝึกปฏิบัติ
2. เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมทักษะอาชีพและฝึกปฏิบัติอาชีพที่ตนเองสนใจ	1. การฝึกปฏิบัติทักษะการปฏิบัติงานอาชีพเตรียมพร้อมสู่การประกอบอาชีพ

## สาระที่ 2 อาชีพและการประกอบอาชีพ

มาตรฐาน ทอ 2.2 มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ และคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้
1. ฝึกทักษะในการทำงานและการแก้ปัญหาในการทำงาน	1. ทักษะในการทำงานและการแก้ปัญหาในการทำงาน
2. สร้างผลงานจากการทำงานตามความสนใจ เห็นคุณค่าในชิ้นงานและเกิดความภูมิใจในผลงานของตนเอง	1. การเห็นคุณค่าในชิ้นงานและเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง
3. พัฒนาคุณลักษณะในการปฏิบัติงานทั้งด้านบุคลิกภาพ การมีวินัย และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น	1. การปฏิบัติตนและมารยาทในการทำงาน 2. คุณธรรมและลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน

## การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้

### สาระที่ 1 การทำงานและนิสัยการทำงาน

**มาตรฐาน ทอ 1.1** เข้าใจการทำงานและการใช้เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีในการทำงานอาชีพ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานอาชีพ	1. นักเรียนบอกความสำคัญของงานอาชีพได้
2. การฝึกทักษะการปฏิบัติงานอาชีพเพื่อให้เกิดชิ้นงาน	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. นักเรียนบอกวิธีการทำงานพื้นฐานในการปฏิบัติงานอาชีพได้</li> <li>2. นักเรียนบอกขั้นตอนการปฏิบัติงานอาชีพได้</li> <li>3. นักเรียนปฏิบัติการฝึกทักษะเฉพาะในงานอาชีพได้</li> <li>4. นักเรียนปฏิบัติการสร้างชิ้นงานจากการฝึกปฏิบัติทักษะเฉพาะงานอาชีพได้</li> </ol>
3. การเลือก วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานอาชีพ	1. นักเรียนบอกวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือในการปฏิบัติงานอาชีพได้
4. การใช้ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยี ในการปฏิบัติงานอาชีพ	1. นักเรียนใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการปฏิบัติงานอาชีพได้
5. ความปลอดภัยในการใช้เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการทำงาน	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. นักเรียนบอกวิธีการใช้เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการทำงานอย่างปลอดภัยได้</li> <li>2. นักเรียนใช้เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการทำงานได้อย่างปลอดภัย</li> </ol>
6. การบำรุงรักษาเครื่องมือในการทำงาน	1. นักเรียนบอกวิธีการบำรุงรักษาเครื่องมือ และอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานได้
7. การจัดเก็บเครื่องมือในการทำงานอย่างถูกวิธี	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. นักเรียนบอกวิธีการจัดเก็บ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการปฏิบัติงานได้</li> <li>2. นักเรียนจัดเก็บ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกวิธี</li> </ol>

## สาระที่ 2 อาชีพและการประกอบอาชีพ

มาตรฐาน ทอ 2.1 การแสวงหาอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและความต้องการของท้องถิ่น

สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้
1. ศึกษาข้อมูลความรู้ในการฝึกปฏิบัติ	1. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถอธิบายถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานอาชีพได้
2. การฝึกปฏิบัติทักษะปฏิบัติงานอาชีพเตรียมพร้อมสู่การประกอบอาชีพ	1. นักเรียนปฏิบัติทักษะงานอาชีพได้ด้วยตนเอง

## สาระที่ 2 อาชีพและการประกอบอาชีพ

มาตรฐาน ทอ 2.2 มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ และคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ

สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้
1. ทักษะในการทำงานและการแก้ปัญหาในการทำงาน	1. นักเรียนมีทักษะพื้นฐานในการปฏิบัติงานอาชีพ 2. เมื่อเกิดปัญหาขณะการทำงานนักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม
2. การเห็นคุณค่าในชิ้นงานและเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง	1. นักเรียนบอกคุณค่าของชิ้นงานของตนเองและข้อบกพร่องที่จะต้องนำไปแก้ไขได้
3. การปฏิบัติตนและมารยาทในการทำงาน	1. นักเรียนบอกคุณธรรมและลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานได้
4. คุณธรรมและลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน	1. นักเรียนแสดงมารยาทและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการทำงานได้

### คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มทักษะอาชีพ ผู้เรียนจะมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีเจตคติและค่านิยมเกี่ยวกับงานอาชีพ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ประกอบอาชีพได้ตามศักยภาพ พึ่งพาตนเองอยู่กับครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุขอย่างยั่งยืน

### จบช่วงที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 6)

- เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมในการทำงานอาชีพ เช่น การถนอมอาหาร งานขนม งานสานตะกร้า งานซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ งานเครื่องปั้นดินเผา งานผ้า
- ใช้วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือและเทคโนโลยีในการทำงานอาชีพได้อย่างปลอดภัย

- การบำรุงรักษา ซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์ และจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ในการทำงานอาชีพได้
- มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการทำงานและอาชีพ เช่น การถนอมอาหาร งานขนม งานสานตะกร้า งานซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ งานเครื่องปั้นดินเผา งานผ้า
- การฝึกประสบการณ์การทำงานอาชีพตามความถนัดและที่ตนสนใจที่สอดคล้องกับอาชีพของครอบครัวหรือชุมชน เช่น การถนอมอาหาร งานขนม งานสานตะกร้า งานซ่อมแซมรถมอเตอร์ไซด์ งานเครื่องปั้นดินเผา งานผ้า
- การจัดการผลผลิต
- การซื้อ ขาย และทำบัญชีตามศักยภาพ
- ปฏิบัติงานตามขั้นตอนการทำงาน มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน
- มีมารยาทในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในครอบครัวและชุมชน เช่น ทำงานบ้าน ทำงานในสถานที่ฝึกประสบการณ์
- เห็นคุณค่าในชิ้นงานและเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง
- ใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัด เช่น การซ่อมแซมอุปกรณ์ของใช้ในบ้าน การประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น

#### 4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอนงานอาชีพ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามรูปแบบการเรียนรู้การสอนงานอาชีพ มีขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

##### ขั้นตอนการสอน

##### 1) ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสาธิต

เป็นการแสดงทักษะการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอนที่สมบูรณ์ ครบถ้วนในภาพรวม ตั้งแต่ต้นจนจบ โดยการสาธิตเป็นกระบวนการปฏิบัติงานที่เป็นปกติตามธรรมชาติ ไม่เร็วหรือช้าจนเกินไป ครูอธิบายรายละเอียดทักษะการปฏิบัติงานระหว่างการสาธิต หลังจบการสาธิตครูจะต้องชี้แนะหรือเน้นย้ำในส่วนที่สำคัญ และให้ผู้เรียนสรุปผลจากการสาธิต

##### 2) ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเลียนแบบ

เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนทำตาม หรือเลียนแบบ โดยครูแบ่งการปฏิบัติงานเป็นทักษะย่อย ๆ ให้ผู้เรียนสังเกตแบบอย่างทักษะการปฏิบัติและทำตามทีละขั้นตอน โดยใช้เทคนิค Video Modeling ประกอบ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามจนกระทั่งเกิดความเข้าใจและทำตามได้

### 3) ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการฝึกปฏิบัติ

เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง เชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ ตั้งแต่ต้นจนจบ โดยไม่มีการสาธิตและไม่มีแบบอย่างให้ดู ผู้เรียนได้ฝึกฝนการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนของทักษะตามชุดฝึกปฏิบัติครูคอยสังเกตและให้คำแนะนำช่วยเหลือจนกระทั่งทำได้ถูกต้องแล้วจึงให้ฝึกหลาย ๆ ครั้ง จนเกิดความชำนาญ ครูอาจแนะนำเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานนั้นได้ดีขึ้น

### 4) ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการสะท้อนผล

เป็นขั้นการทบทวนการปฏิบัติงาน โดยผู้เรียนร่วมกับผู้สอนวิเคราะห์การปฏิบัติงานของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักบกพร่อง ค้นพบปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน และวางแผนหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา และแก้ไขปัญหาได้ ผู้เรียนเปรียบเทียบชิ้นงานของตนกับชิ้นงานต้นแบบเพื่อการพัฒนาชิ้นงาน ครูควรใช้คำถามในการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและแสดงความคิดเห็น

### 5) ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการปรับปรุงพัฒนา

เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะ หรือการปฏิบัติงานของตนเองให้ดียิ่งขึ้น โดยการนำแนวทางการปรับปรุงพัฒนาที่ได้วางแผนไว้มาปฏิบัติงานใหม่อีกครั้งหนึ่ง ผู้เรียนสามารถประยุกต์ทักษะเพื่อการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ

## บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนงานอาชีพ

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนงานอาชีพผู้สอน และผู้เรียนมีบทบาทตามขั้นตอนการสอนงานอาชีพ ดังนี้

### บทบาทผู้สอน

ขั้นตอนการสอนงานอาชีพ	บทบาทผู้สอน
ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการสาธิต	แสดงทักษะในการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน
ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเลียนแบบ	จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเลียนแบบและปฏิบัติตามทักษะย่อย ๆ
ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการฝึกปฏิบัติ	จัดกิจกรรมมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง
ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการสะท้อนผล	ร่วมวิเคราะห์การปฏิบัติงานและวางแผนปรับปรุง
ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการปรับปรุงพัฒนา	สังเกตและประเมินการปฏิบัติงานของผู้เรียน



## บทบาทผู้เรียน

ขั้นตอนการสอนงานอาชีพ	บทบาทผู้เรียน
ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการสาธิต	สังเกตการสาธิตและสรุปผลจากการสังเกต
ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเลียนแบบ	ทำตาม หรือเลียนแบบที่ละขั้นตอน
ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการฝึกปฏิบัติ	ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง
ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการสะท้อนผล	ร่วมวิเคราะห์การปฏิบัติงานและวางแผนปรับปรุง
ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการปรับปรุงพัฒนา	ปรับปรุงพัฒนาทักษะการปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น

ในส่วนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตามรูปแบบการเรียนการสอนงานอาชีพมุ่งให้ผู้ปกครองและ  
ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนงานอาชีพ โดยกำหนดให้มีบทบาท ดังนี้

### บทบาทผู้ปกครอง

ผู้ปกครองมีส่วนร่วมสนับสนุนการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานอาชีพ โดยร่วมรับทราบ  
แนวทางการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน รับทราบผลการพัฒนาทักษะ ร่วมฝึกปฏิบัติทักษะพร้อมกับ  
ผู้เรียน และร่วมกันวางแผนต่อยอดการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานอาชีพ เพื่อมุ่งสู่การประกอบ  
อาชีพต่อไป

### บทบาทภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในงานอาชีพด้านต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม  
ในการจัดการเรียนการสอน โดยจัดให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติงาน  
แก่ผู้เรียนในบางคาบเรียน

## 5. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้การเรียนการสอนงานอาชีพ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่อง  
ทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนแพรวปัญญานุกูล จังหวัดแพร่ ยึดตามกระบวนการวัด  
และประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตร มุ่งองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive  
Domain) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และด้านจิตพิสัย (Affective Domain)  
(กระทรวงศึกษาธิการ, 2557: 97)

ในส่วนด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ยึดการวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ  
ที่เน้นทั้งกระบวนการและผลงาน (กมลวรรณ ตังชนานนท์, 2559: 16)

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทักษะงานอาชีพดำเนินการวัดและประเมินผลในลักษณะต่าง ๆ  
ดังต่อไปนี้ (โรงเรียนแพรวปัญญานุกูล จังหวัดแพร่, 2560: 3 - 8)

### 1. การวัดและประเมินผลก่อนเรียน

กำหนดให้ครูผู้สอนวัดและประเมินผลก่อนเรียน เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน สำหรับนำไปจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียน ตามแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่จะไม่นำผลประเมินนี้ไปใช้พิจารณาตัดสินผลการเรียนรู้

### 2. การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน

การวัดและประเมินผลระหว่างเรียนเป็นการประเมินที่มุ่งตรวจสอบพัฒนาการของนักเรียน ว่าบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูได้วางแผนไว้หรือไม่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ และเกิดพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ

### 3. การวัดและประเมินผลหลังเรียน

เป็นการประเมินนักเรียนในเรื่องที่ได้เรียนจบแล้ว เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดหรือไม่ เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลการประเมินก่อนเรียนว่านักเรียนเกิดพัฒนาการขึ้นมากน้อยเพียงใด ทำให้สามารถประเมินได้ว่านักเรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้เพียงใด และกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นมีประสิทธิภาพในการพัฒนานักเรียนอย่างไร

### วิธีการวัดและประเมินผลงานอาชีพ มีดังนี้

1. การทดสอบความรู้ ความเข้าใจ
2. การประเมินทักษะการปฏิบัติงาน
3. การประเมินชิ้นงาน
4. การสังเกตพฤติกรรม

หลังจากวัดและประเมินผลหลังการเรียนรู้งานอาชีพ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนแพร์ปัญญาคุณ เสร็จเรียบร้อยแล้ว เมื่อนักเรียนผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดถือว่าสิ้นสุดการเรียนการสอน หากนักเรียนคนใดไม่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนซ้ำอีกครั้ง โดยใช้ชั่วโมงการจัดการเรียนการสอนนอกเวลาเรียน (เนื่องจากเป็นนักเรียนประจำการดำเนินการจัดการเรียนการสอนนอกเวลาเรียนจึงไม่เกิดผลกระทบในการเดินทางมาเรียน)

## วิธีการวัดและประเมินผลงานอาชีพ

การวัดและประเมินผลงานอาชีพมุ่งเน้นให้เกิดตัวบ่งชี้ความสำเร็จ ด้วยวิธีการวัดและประเมินผล ซึ่งมีวิธีการและเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล ดังนี้

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	วิธีการวัด/ประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล
1. นักเรียนบอกความสำคัญของงานอาชีพได้	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ประเมินจากการทดสอบ (ก่อนเรียน – หลังเรียน)</li> <li>- สังเกตจากพฤติกรรมการเรียนรู้</li> <li>- สังเกตจากพฤติกรรมการปฏิบัติงาน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- แบบทดสอบ</li> <li>- แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้</li> <li>- แบบสังเกตพฤติกรรมในการปฏิบัติงานตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์</li> </ul>
2. นักเรียนบอกชื่อ หน้าที่และประโยชน์การใช้งานของวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอาชีพได้	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ประเมินจากการทดสอบ (ก่อนเรียน – หลังเรียน)</li> <li>- สังเกตจากพฤติกรรมการเรียนรู้</li> <li>- สังเกตจากพฤติกรรมการปฏิบัติงาน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- แบบทดสอบ</li> <li>- แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้</li> <li>- แบบสังเกตพฤติกรรมในการปฏิบัติงานตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์</li> </ul>
3. นักเรียนสามารถเลือกใช้ บำรุงรักษา และจัดเก็บวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือในการปฏิบัติงานอาชีพได้	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ประเมินจากการทดสอบ (ก่อนเรียน – หลังเรียน)</li> <li>- ประเมินทักษะการปฏิบัติ</li> <li>- สังเกตจากพฤติกรรมการเรียนรู้</li> <li>- สังเกตจากพฤติกรรมการปฏิบัติงาน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- แบบทดสอบ</li> <li>- แบบประเมินการปฏิบัติงาน</li> <li>- แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้</li> <li>- แบบสังเกตพฤติกรรมในการปฏิบัติงานตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์</li> </ul>
4. นักเรียนปฏิบัติตามภาระงานอาชีพได้ตามวิธีการและขั้นตอน	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ประเมินการปฏิบัติงาน (ก่อนฝึก – ระหว่างฝึก และหลังฝึก)</li> <li>- สังเกตจากพฤติกรรมการเรียนรู้</li> <li>- สังเกตจากพฤติกรรมการปฏิบัติงาน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- แบบประเมินการปฏิบัติงาน</li> <li>- แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้</li> <li>- แบบสังเกตพฤติกรรมในการปฏิบัติงานตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์</li> </ul>

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	วิธีการวัด/ประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล
5. นักเรียนปฏิบัติการงานอาชีพ และมีชิ้นงานที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานได้	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ประเมินการปฏิบัติงาน (ก่อนฝึก – ระหว่างฝึก และหลังฝึก)</li> <li>- ประเมินชิ้นงาน</li> <li>- สังเกตจากพฤติกรรม การเรียนรู้</li> <li>- สังเกตจากพฤติกรรม การปฏิบัติงาน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- แบบประเมินการปฏิบัติงาน</li> <li>- แบบประเมินชิ้นงาน</li> <li>- แบบสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้</li> <li>- แบบสังเกตพฤติกรรมในการปฏิบัติงานตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์</li> </ul>

### สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนงานอาชีพเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนพัฒนาขึ้นจากข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพแต่ละอาชีพ โดยได้พัฒนาชุดฝึกปฏิบัติและสื่อประกอบ ได้แก่ วีดีโอ แผนภูมิภาพ บัตรภาพ และชุดฝึกปฏิบัติซึ่งประกอบไปด้วยใบความรู้ แบบฝึกหัด แบบทดสอบ แบบประเมินการปฏิบัติงาน แบบประเมินชิ้นงาน แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ และแบบสังเกตพฤติกรรมในการปฏิบัติงานตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

### กิจกรรมเพิ่มเติม

1. ให้ผู้เรียนเยี่ยมชม ศึกษาดูงานสถานประกอบการ เพื่อให้ได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง ให้ผู้เรียนได้รับความรู้จากหลายมิติ เป็นการเพิ่มพูนให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในการพัฒนาทักษะปฏิบัติการตัดเย็บอย่างมีความหมาย
2. จัดให้มีการนำเสนอชิ้นงานจากการปฏิบัติงานของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสชื่นชม ผลงานของผู้อื่น และได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ชิ้นงานนั้นซึ่งกันและกัน

## บรรณานุกรม

- กมลวรรณ ตังชันกานนท์. (2559). การวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี: พี บาลานซ์ดีไซด์แอนพริ้นติ้ง.
- ทศนา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา เต็งประเสริฐ. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิส และการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติชุดระบำไก่ วิชาดนตรี-นาฏศิลป์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. ปทุมธานี: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- โรงเรียนแพร่ปัญญาอนุกุล จังหวัดแพร่. (2560). แนวทางการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนแพร่ปัญญาอนุกุล จังหวัดแพร่ พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2560.แพร่: โรงเรียนแพร่ปัญญาอนุกุล จังหวัดแพร่.
- อภิชาติ อนุกุลเวช. (2551). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนฝึกปฏิบัติทางเทคนิคบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับนักเรียนอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. เทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาคผนวก

## ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

### ผลจากการวิเคราะห์ผู้เรียน

นักเรียนที่เรียนทักษะอาชีพ เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนแพระปัญญานุกูลจังหวัดแพร่ นักเรียนมีข้อจำกัดด้านสติปัญญา การเรียนรู้และการปรับตัวในการฝึกทักษะอาชีพ มีระดับสติปัญญาในเกณฑ์บกพร่องทางสติปัญญา ระดับเล็กน้อย สามารถเรียนรู้ได้ สภาพปัจจุบันของนักเรียน มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมือในการหยิบจับและบังคับทิศทางในการเคลื่อนไหวของมือได้ดี มีสภาพการมองเห็นปกติ มีความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาที่ดี รักการเรียนรู้ มีทักษะในการฟังที่ดี และสามารถปฏิบัติตามคำบอกได้ดี นักเรียนทุกคนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีทักษะที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ และมีความสุขในการทำงาน นักเรียนมีทักษะในการอ่านเป็นคำสั้น ๆ ง่าย ๆ มีคำศัพท์น้อย จึงทำให้การอ่านเป็นข้อความหรือประโยคต้องใช้เวลาในการอ่านพอสมควร นักเรียนที่เรียนทักษะอาชีพส่วนใหญ่พบปัญหา นักเรียนยังมีความสับสนในขั้นตอนการปฏิบัติงาน ไม่สามารถลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานได้ ไม่รู้ว่าต้องเริ่มปฏิบัติงานจากจุดใด นักเรียนไม่สามารถวัดผล อุปกรณ์เครื่องมือในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากไม่รู้จักลักษณะและวิธีการใช้งานของวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ เหล่านี้ ครูผู้สอนจึงเห็นว่าการลำดับขั้นตอนให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติตามขั้นตอนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งการที่นักเรียนมีทักษะในการอ่านไม่สมบูรณ์ อ่านข้อความและประโยคได้ลำบาก การใช้รูปภาพและ Video Modeling จึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนศึกษาเรียนรู้ และปฏิบัติตามได้ดี

## ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากการสนทนากลุ่มครูผู้สอนทักษะงานอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามสภาพที่คาดหวัง และสภาพปัจจุบัน ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู การเรียนรู้ของนักเรียน และสื่อการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้

### 1. สภาพที่คาดหวัง

ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า ครูผู้สอนจะต้องมีความพร้อม มีความรู้ความเข้าใจ มีความถนัดและมีทักษะในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี ครูต้องเป็นผู้แสวงหาความรู้ เทคนิควิธีการสอนอย่างต่อเนื่อง สามารถจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของนักเรียน มีการวางแผนและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้า จัดกิจกรรมเน้นการฝึกปฏิบัติให้นักเรียนได้ลงมือทำในลักษณะที่มุ่งให้นักเรียนทำงานเป็นขั้นตอนและได้แสดงความสามารถและความถนัดของตนเอง จัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้สร้างผลงาน

และเกิดการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะการทำงานในชีวิตประจำวันมุ่งสู่การประกอบอาชีพ จัดการเรียน การสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนเพื่อพัฒนาตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหา มีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานตามรายวิชาที่เรียน มีการสร้างบรรยากาศที่ดีใน การเรียนการสอน จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ตามสภาพจริงหรือสถานที่จริง และจัดให้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนเชิงวิทยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้มีความเชี่ยวชาญมา ให้ความรู้แก่นักเรียน ในระหว่างการเรียนการสอนครูจะต้องทบทวนวิธีการสอนและสามารถปรับ วิธีการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนอยู่เสมอ ในการวัดและประเมินผลครูต้องวัดและประเมินผล อย่างรอบด้านด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย มีเครื่องมือวัดที่ชัดเจนมีคุณภาพวัดได้ตรงตาม จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า นักเรียนต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีทักษะการรับรู้ในการฟัง การดูที่ดี มีนิสัยรักการเรียนรู้ มีความสนใจในเนื้อหาการเรียน มีทักษะใน การเชื่อมโยงความรู้จากเนื้อหาสู่การปฏิบัติได้ มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา และการเคลื่อนไหว ร่างกายที่มีความสมดุลเหมาะสมสำหรับการลงมือปฏิบัติงาน นักเรียนต้องสามารถเรียงลำดับขั้นตอน การปฏิบัติงานได้ มีทักษะในการถามและการตอบคำถาม มีทักษะในการสังเกตและการเลียนแบบ เรียนรู้ด้วยการทำตามและทำซ้ำ ๆ มีทักษะในการประยุกต์การทำงาน นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างค่อยเป็น ค่อยไป สามารถเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนรู้เข้าด้วยกันได้ มีความเข้าใจเรื่องเหตุและผลสามารถรู้ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเพราะอะไร นักเรียนต้องเรียนรู้ให้เกิดความชำนาญแม่นยำทีละส่วนก่อนและสามารถ เชื่อมโยงกันเป็นทักษะใหญ่ได้ มีทักษะในการคิด การแก้ปัญหา การแสดงความต้องการ การแสดง ความคิดเห็น เรียนรู้จากการปรับปรุงผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา เรียนรู้โดยการเทียบผลงานของตนเอง กับงานตัวอย่าง นักเรียนมีความภูมิใจในผลงานจากการปฏิบัติงานของตนเองและชื่นชมผลงานของเพื่อน สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้และแนะนำเพื่อนได้

ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า มีอุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน มี สื่อที่หลากหลายสนองตามสภาพการเรียนรู้ที่แตกต่างของแต่ละบุคคล เป็นสื่อที่นักเรียนสามารถ เข้าถึงการเรียนรู้ได้ง่ายใช้งานได้สะดวก นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ สื่อการเรียนการสอน ต้องมีความเฉพาะแตกต่างจากสื่อปกติทั่วไปในท้องตลาดที่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สามารถเรียนรู้ได้ เอกสารประกอบการเรียนที่มีความเฉพาะแตกต่างจากท้องตลาดเน้นให้มีรูปภาพ ประกอบและมีขั้นตอนอย่างละเอียด เน้นสื่อที่เป็นรูปธรรมให้มากที่สุด ทั้งสื่อของจริง และสื่อจำลอง เสมือนจริง ตลอดจนสื่อที่มีความทันสมัยเพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้กับนักเรียน



## 2. สภาพปัจจุบัน

ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า ครูผู้สอนมีความชอบและความสนใจในรายวิชา งานอาชีพที่สอน แต่ยังขาดความเชี่ยวชาญลึกซึ้งเนื่องจากครูไม่ได้จบหลักสูตรการสอนงานอาชีพโดยตรง การจัดการเรียนการสอนของครูยังยึดครูเป็นสำคัญค่านึงถึงความสามารถของนักเรียนเป็นส่วนน้อย วิธีการจัดการเรียนการสอนยังไม่หลากหลาย จัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการบรรยายและมีการสาธิต แบบรวบยอด ขาดการทบทวนบทเรียน แผนการจัดการเรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้ไม่ค่อย ส่งเสริมให้นักเรียนมีการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอน บรรยายภาคการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ไม่เอื้อต่อการเรียน การสอน ไม่ได้จัดในรูปแบบสถานการณ์จริง การวัดและประเมินผลไม่สามารถวัดผลได้รอบด้าน ส่วนใหญ่วัดด้านกระบวนการแต่ขาดการวัดด้านผลงาน

ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า นักเรียนมีทักษะในการเรียนรู้โดยวิธีการอ่านน้อย อ่านหนังสือ ไม่ได้ จึงไม่สามารถอ่านเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่ไม่มีรูปภาพประกอบคำบรรยายได้ นักเรียนเรียนรู้ได้ดีโดยครูสอนแบบรายบุคคลและกลุ่มย่อย ในการเรียนรู้พร้อมกับเพื่อนกลุ่มใหญ่ นักเรียนบางคนไม่สามารถรับรู้และปฏิบัติได้ เรียนรู้ด้วยตนเองได้น้อยต้องได้รับคำชี้แนะจากครู อยู่เสมอ นักเรียนขาดทักษะการจัดการ ขาดทักษะในกระบวนการแก้ปัญหาในการทำงาน ขาด การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานของตนเอง ขาดความเข้าใจการปฏิบัติงานขั้นตอนย่อย ๆ จึงทำให้ การปฏิบัติงานไม่ประสบผลสำเร็จ ขาดการเชื่อมโยงขั้นตอนย่อย ๆ เป็นทักษะการปฏิบัติงานที่สมบูรณ์ได้ ขาดความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย นักเรียนไม่สามารถนำความรู้จากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า สื่อการเรียนการสอนมีน้อยไม่หลากหลาย นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่สามารถใช้สื่อทั่วไปตามท้องตลาดได้สื่อที่มีอยู่จึงไม่เหมาะสม สื่อ ไม่สนองกับการเข้าถึงการเรียนรู้ของนักเรียน สื่อเป็นนามธรรม เอกสารที่ใช้ประกอบการสอนเป็น เอกสารความรู้ไม่เน้นขั้นตอนการปฏิบัติงาน และเป็นเอกสารที่เป็นตัวหนังสือส่วนใหญ่เหมาะกับการใช้ วางแผนการสอนของครู ไม่เหมาะกับการใช้เรียนรู้สำหรับนักเรียน เอกสารประกอบการสอนไม่แยก เป็นเรื่องหรือเป็นตอนและมีไม่ครบตามเนื้อหาการเรียนรู้

## 3. ความต้องการในการจัดการเรียนการสอนทักษะงานอาชีพ

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสภาพที่คาดหวัง และสภาพปัจจุบัน ในการจัดการเรียน การสอนทักษะงานอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนแพร่ปัญญานุกูล จังหวัดแพร่ ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับความต้องการในการจัดการเรียนการสอนทักษะงานอาชีพ พบว่า ครูมีความต้องการ วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการปฏิบัติ เรียนรู้จากสภาพจริงมีประสบการณ์ตรง และเรียนรู้ ทักษะตามลำดับขั้นตอน ต้องการวิธีสอนที่นักเรียนได้รับรู้ผลการปฏิบัติงาน และได้คิดวิเคราะห์ วางแผน แก้ปัญหา ปรับปรุงการปฏิบัติงาน ต้องการวิธีสอนที่นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อสร้างผลงาน

ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ต้องการให้ครูพัฒนาตนเองในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในวิชาที่สอนจากแหล่งความรู้และผู้ที่มีความเชี่ยวชาญนำมาปรับให้เหมาะสม กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ต้องการเอกสารประกอบการเรียนการสอน และสื่อนวัตกรรม การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่นักเรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ ด้วยตนเองได้ เป็นสื่อของจริงและภาพถ่ายที่เป็นขั้นตอนอย่างละเอียด ต้องการให้มีการวัดและประเมินผล ครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่ หลากหลาย ต้องการเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพมีความเที่ยงตรงและเป็นการประเมิน เพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อการปรับปรุง ครูต้องสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ในการทำงาน ควรมีการจัดแสดงผลงานของนักเรียนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้กับนักเรียน ต้องการ ให้การเรียนการสอนมุ่งเน้นสู่การประกอบอาชีพเพื่อให้นักเรียนพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต

#### ผลการวิเคราะห์จากประเด็นการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนทักษะ ปฏิบัติผู้ทรงคุณวุฒิเป็นครูผู้สอนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการปฏิบัติ และมีคุณลักษณะเป็นครูผู้สอนวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าครูเชี่ยวชาญ และปฏิบัติการสอนสายงานอาชีพ ไม่ต่ำกว่า 10 ปี รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิตำแหน่งรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายบริหารงานวิชาการ สังกัดโรงเรียนเฉพาะความพิการทางด้านสติปัญญา ที่ปฏิบัติหน้าที่บริหารงานวิชาการมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

##### 1. ประเด็นหัวข้อแนวคิดการเรียนการสอนรายวิชาที่เน้นทักษะการปฏิบัติ

การเรียนการสอนที่เน้นทักษะการปฏิบัติส่วนใหญ่เป็นงานสายอาชีพที่ต้องมีผลงานหรือชิ้นงาน เป็นที่ประจักษ์ การเรียนการสอนที่เป็นทักษะปฏิบัติจะต้องเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง อย่างสม่ำเสมอทุกขั้นตอน ฝึกฝนซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญ การจะเกิดทักษะการปฏิบัติที่ดีนั้น นักเรียน จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องที่จะปฏิบัติเป็นอย่างดีจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

##### 2. ประเด็นหัวข้อท่านมีความคิดเห็นว่างานปฏิบัติควรมีขั้นตอนการสอนอย่างไร

2.1 การปฏิบัติงานควรมีขั้นตอนให้นักเรียนได้เห็นแบบอย่างก่อนแล้วจึงลงมือปฏิบัติ มีการแก้ไขปัญหาระหว่างการปฏิบัติงาน และการนำเสนอชิ้นงานของตนเอง

2.2 การแยกขั้นตอนการสอนเป็นส่วน ๆ จะช่วยพัฒนาทักษะของนักเรียนอย่างค่อยเป็น ค่อยไปทำให้นักเรียนเข้าใจลึกซึ้ง และสามารถปฏิบัติได้แท้จริง

2.3 ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำเสนอการปฏิบัติงาน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนปฏิบัติได้ ถูกต้องตามต้นแบบ ส่งผลให้ปฏิบัติงานในลำดับขั้นตอนต่อไปได้ถูกต้อง แม่นยำ ไม่ผิดพลาด เมื่อนักเรียนสามารถปฏิบัติตามแบบอย่างได้ จึงให้ฝึกปฏิบัติงานสามารถทำได้ด้วยตนเอง

2.4 การสอนโดยให้นักเรียน ดู - ทำ - นำ - ปรับ ดู คือ ดูตัวอย่าง ทำ คือ ทำตามแบบ และทำด้วยตนเอง นำ คือ นำวิธีการปฏิบัติงานและผลงานที่ทำได้มาตรวจสอบว่ามีผลสำเร็จหรือพบปัญหาใดบ้าง ปรับ คือ ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน

2.5 การสอนงานปฏิบัติจะต้องสร้างความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติต้นแบบของงาน แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงาน ลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบการปฏิบัติงานและแก้ไขพัฒนาการปฏิบัติงาน

3. ประเด็นหัวข้อท่านคิดว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติร่วมกับเทคนิค Video Modeling ควรจะมีรูปแบบอย่างไร

1. สาธิต
2. ยกตัวอย่าง
3. ทำตามแบบ
4. ทำตามคำสั่ง
5. ทำด้วยตนเอง
6. วิเคราะห์การทำงาน
7. ปรับปรุงการทำงาน
8. นำเสนอผลงาน

4. ประเด็นหัวข้อท่านคิดว่าการจัดการเรียนการสอนทักษะการปฏิบัติควรมีการวัดผลและประเมินผลอย่างไร

การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติเมื่อต้องการให้นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ จึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจก่อน ฉะนั้นการวัดผลและประเมินผลจึงต้องวัดผลให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านเจตคติ ตลอดจนท้ายการปฏิบัติกิจกรรมเกิดสิ่งใดขึ้นควรวัดสิ่งที่ตามมานั้นด้วย เช่น ชิ้นงาน ผลงานที่ได้จากการปฏิบัติงาน เป็นต้น การวัดและประเมินผลจะต้องมีแบบวัดที่มีคุณภาพ เชื่อถือได้ สามารถวัดได้อย่างละเอียด ครบถ้วน รอบด้าน เหมาะสมกับผู้เรียน และเหมาะสมกับการปฏิบัติงานที่สุด

5. ประเด็นหัวข้อท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ข้อมูลย้อนกลับเป็นการสะท้อนผลการปฏิบัติงานได้อย่างดี ยิ่ง เพราะจะทำให้ทราบข้อมูล การปฏิบัติว่าดีหรือไม่ดีมากน้อยเพียงใด และพบปัญหาอุปสรรคอะไรในการปฏิบัติงานจะช่วยในเรื่อง การวางแผนการปฏิบัติงานในครั้งต่อไปได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่านักเรียนจะเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก็จำเป็นต้องให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยการร่วมวิเคราะห์กับครู เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงานดังกล่าว นักเรียนไม่อาจจะวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับด้วยตนเองได้ ครูจึงต้องเป็นผู้ชี้แนะ และถามคำถามเพื่อให้นักเรียนได้วิเคราะห์ตนเองให้ได้มากที่สุด

6. ประเด็นหัวข้อท่านมีประสบการณ์ในเรื่องปัญหาที่พบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการแก้ปัญหาในการสอนรายวิชาที่เน้นทักษะการปฏิบัติอย่างไรบ้าง

ปัญหาที่พบอาจเนื่องมาจากตัวครู ตัวผู้เรียน หรือกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อ ทักษะการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ เมื่อเกิดปัญหาไม่ว่าจากส่วนใดก็ตามการปฏิบัติงานจะมีปัญหาตามไป ด้วย การแก้ไขปัญหาก็ต้องแก้ไขให้ตรงจุด ในส่วนของการปฏิบัติงานของนักเรียนเมื่อพบปัญหาครูจะ ให้นักเรียนทบทวนการปฏิบัติงานว่าสิ่งใด หรือปัจจัยใดที่ก่อให้เกิดปัญหา เมื่อทราบถึงสาเหตุของปัญหา แล้วจึงวางแผนการแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

7. ประเด็นหัวข้อท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะ ปฏิบัติมาพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนการสอนงานตัดเย็บ

รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมที่จะนำมา พัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนการสอนงานอาชีพเนื่องจากงานตัดเย็บเป็นทักษะปฏิบัติที่ต้องลงมือ ปฏิบัติจริงจึงจะมีชิ้นงานปรากฏ ลักษณะขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ แต่ละแบบอาจจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะของเนื้อหาวิชา แต่โดยทั่วไปแล้วจะมีรูปแบบ ขั้นตอนการสอนที่มีความใกล้เคียงกัน

8. ประเด็นหัวข้อท่านคิดว่าลักษณะขั้นตอนในการฝึกปฏิบัติการตัดเย็บควรมีรูปแบบอย่างไร

เริ่มต้นด้วยการสาธิต เพราะการสาธิตจะให้นักเรียนได้เห็นกระบวนการขั้นตอนทั้งหมด รวมถึงผลงานหลังจากการปฏิบัติงาน เมื่อนักเรียนเห็นภาพรวมแล้วจึงแตกย่อยการปฏิบัติงาน โดยการให้ นักเรียนปฏิบัติในรูปแบบต่าง ๆ ที่ค่อย ๆ เพิ่มทักษะการปฏิบัติงานจนไปสู่การปฏิบัติงานด้วยตนเองได้ เมื่อปฏิบัติงานได้ก็ต้องมีการทบทวนวิเคราะห์การปฏิบัติงานว่าถูกต้อง เหมาะสมเพียงใด หรือพบปัญหาใด นำมาวางแผน และปฏิบัติงานซ้ำอีกครั้ง เพื่อให้ถูกต้องและเกิดความชำนาญในการปฏิบัติงาน

9. ประเด็นหัวข้อข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

การจัดการเรียนการสอนงานอาชีพเป็นงานที่ต้องใช้อุปกรณ์ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อ นักเรียนได้ เช่น เครื่องผสมอาหาร เต้าแก๊ส เต้าอบ มีด เครื่องปั่นน้ำผลไม้ จักรเย็บผ้า เข็ม กรรไกรตัดด้าย กรรไกรตัดผ้า เครื่องมืองานช่าง เครื่องมืองานเกษตร เป็นต้น โดยเฉพาะนักเรียน ที่เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ครูจึงควรดูแลเรื่องความปลอดภัยให้ถี่ถ้วนมากขึ้น และถ้าหากนักเรียนมีจำนวนมาก ครูควรจะต้องมีผู้ช่วยในขณะปฏิบัติการสอนเพื่อการดูแลที่ทั่วถึง และมีความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

ผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิดรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ  
และประเด็นจากการสัมภาษณ์

แนวคิดรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ	ประเด็นการสัมภาษณ์
<p>1. Simpson (1972) ทักษะปฏิบัติสามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีจะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญ ชำนาญการ และความคงทน</p> <p>2. Joyce &amp; Weil (1972) กระบวนการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติต้องมีชิ้นงานต้นแบบ อธิบายและสาธิต การปฏิบัติอย่างละเอียดชัดเจน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทำเอง และฝึกทำงานเองตามลำพัง แล้วนำผลงานที่ทำได้มาตรวจสอบ กับชิ้นงานต้นแบบ</p> <p>3. De Cecco (1968) การฝึกปฏิบัติจริงมีหลักการคือ ความต่อเนื่อง เน้นทักษะย่อย มีการปรับปรุงแก้ไข และให้การเสริมแรงโดยผู้เรียนต้องรู้ผลของการฝึกปฏิบัติ</p> <p>4. Dave (1967) ลำดับขั้นของการเรียนรู้ทางทักษะปฏิบัติ 5 ขั้น ได้แก่ เลียนแบบ การลงมือกระทำตามคำสั่ง การกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ การแสดงออก และการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ</p> <p>5. Fitts (1964) การพัฒนาทักษะการกระทำที่ชำนาญ ผู้เรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจ ลงมือปฏิบัติทักษะต่อเนื่องจนเกิดความชำนาญ</p> <p>6. นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์ (2535) การพัฒนาทักษะปฏิบัติต้องแบ่งงานย่อย ๆ ลำดับงานจากง่ายไปสู่ยาก และให้เรียนรู้ลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน ฝึกทำงานด้วยตัวเองในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการทำงานจริง ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงงาน มีการประเมินผลงาน ความชำนาญ และลักษณะนิสัยในการทำงาน</p>	<p>1. การปฏิบัติงานควรจะมีขั้นตอนให้นักเรียนได้เห็นแบบอย่างก่อนแล้วจึงลงมือปฏิบัติ มีการแก้ไขปัญหาห้วงการปฏิบัติงาน และการนำเสนอชิ้นงานของตนเอง</p> <p>2. การแยกขั้นตอนการสอนเป็นส่วน ๆ จะช่วยพัฒนาทักษะของนักเรียนอย่างค่อยเป็นค่อยไปทำให้นักเรียนเข้าใจลึกซึ้ง และสามารถปฏิบัติได้แท้จริง</p> <p>3. ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำเสนอการปฏิบัติงาน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนปฏิบัติได้ถูกต้องตามต้นแบบ ส่งผลให้ปฏิบัติงานในลำดับขั้นตอนต่อไปได้ถูกต้องแม่นยำ ไม่ผิดพลาด เมื่อนักเรียนสามารถปฏิบัติตามแบบอย่างได้จึงให้ฝึกปฏิบัติจนสามารถทำได้ด้วยตนเอง</p> <p>4. การสอนโดยให้นักเรียน ดู - ทำ - นำ - ปรับ คือ ดูตัวอย่าง ทำ คือ ทำตามแบบและทำด้วยตนเอง นำ คือ นำวิธีการปฏิบัติงานและผลงานที่ทำได้มาตรวจสอบว่ามีผลสำเร็จหรือพบปัญหาใดบ้าง ปรับ คือ ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน</p> <p>5. การสอนงานปฏิบัติจะต้องสร้างความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติต้นแบบของงาน แสดงขั้นตอนการปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบการปฏิบัติงาน และแก้ไขพัฒนาการปฏิบัติงาน</p>
<p>สรุปโดยผู้วิจัย</p> <p>1. ขั้นการสาธิต 2. ขั้นเลียนแบบ 3. ขั้นการฝึกปฏิบัติ 4. ขั้นการสะท้อนผล 5. ขั้นการปรับปรุงพัฒนา</p>	

## คณะผู้จัดทำ

---

- |                           |                        |
|---------------------------|------------------------|
| 1. นางสาวสุมล ศรีใจ       | ครู วิทยาลัยอาชีวศึกษา |
| 2. นางสาวมนฤทัย โลกคำสือ  | ครู วิทยาลัยอาชีวศึกษา |
| 3. นางสาวกฤษณา อินประชา   | ครู วิทยาลัยอาชีวศึกษา |
| 4. นายภาณุพงศ์ มาอุ่น     | ครู                    |
| 5. นางสาวชลนิภา สะเอียดคง | ครู                    |
| 6. นายรังสรรค์ อิ่มเอิบ   | ครู                    |



**คู่มือการใช้  
รูปแบบการเรียนการสอน  
งานอาชีพ  
โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติร่วมกับ  
เทคนิค  
Video Modeling**

